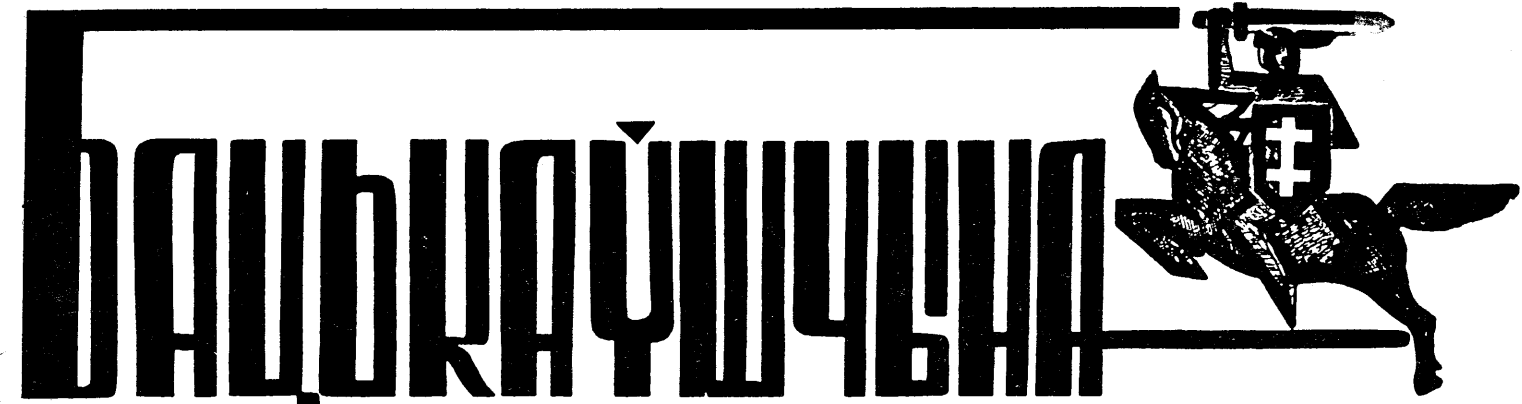




ГАЗЭТА Выходзіць раз у тыдзень — ЦАНА 30 Н. ФЭН.

LE JOURNAL BIELORUSSIEN „LA PATRIE“	DIE WEISSRUTHENISCHE ZEITUNG „DAS VATERLAND“	THE WHITERUTHENIAN NEWSPAPER “THE FATHERLAND.”
--	---	---

№ 28 (464)

Нядзеля, 12 ліпеня 1959 г.

ГОД ВЫДАЊНЯ 13

Бунт супраць камунізму

Здані палохаюць

Грамадзтва краінаў вольнага сьвету, асабліва іхная пацыфістычна настроеная часьць заўсёды пераацэньваюць сілы й захопніцкія магчымасьці камунізму як у краінах, ім поўнасьці апанаваных, гэтак і ў вольным антыкамуністычным або нэўтралістычным сьвеце. Гэтая пераацэнка сілаў і магчымасьцяў камуністычнага блёку, ачольванага Савецкім Саюзам і, калі ходзіць пра краіны паўдзённа-ўсходняй Азіі, чырвоным Кітаем, і зьяўляецца галоўнай прычынай панікі й капітуляцкіх настрояў у краінах вольнага сьвету. Урады гэтых краінаў, знаходзячыся пад маральным і палітычным ціскам сваіх грамадзтваў, таксама бываюць больш схільныя да ўступак Савецкаму Саюзу чымся да больш пасьпяховых гутарак зь ім з пазыцыі сілы.

Ня будзем сьняня гаварыць аб нутрашнім палажэньні Савецкага Саюзу, якое, як сьведчаць многія факты, не зьяўляецца такім ружовым, як намагаецца яго прадставіць савецкая прапаганда і як атуманеныя гэтай прапагандай думваюць многія на Захадзе. Зьвернем толькі ўвагу на вынікі вонкавай экспансіі камунізму, на посьпехі і ўдачы камуністычнай інфільтрацыі ў краінах вольнага сьвету. Калі прааналізуем насіленны камуністычным уплываў у вольным сьвеце ад заканчэньня апошняй вайны аж да сьнянячых дзеяў, дык заўважым нязвычайна цікавае зьявішча: гэтае насіленьне камуністычных уплываў у вольным сьвеце, і то ня толькі ў краінах антыкамуністычных, але і ў нэўтральных ды нават у некаторых выпадках і ў некаторых адрэзках часу пракамуністычных, не павялічваецца, але ўсёдаж зьмяншаецца і слабее. Гэтую нашую тэзу мы і пастараемся высьтупаваць і абгрунтаваць на падставе канкрэтных фактаў.

1. Заходняя Эўропа вылячылася ад камуністычнай хваробы

Як ведама, Францыя й Італія былі тымі вялікімі заходняэўрапейскімі дзяржавамі, дзе камуністычны рух быў на толькі моцны, што ў часе парламанцкіх выбараў на камуністых галасавала больш чымся адна трэцяя частка выбіральных. Існавала тады зусім рэальная загроза, што камуністыя могуць пачуцца ў сілах выклікаць у гэтых краінах дзяржаўныя перавароты й захапіць уладу ў свае рукі.

Пазьней, аднак, аказалася, што гэтае насіленьне камуністычных рухаў у Заходняй Эўропе было вынікам хвальшчывай палітыкі ўрадаў некаторых краінаў і зьяўлялася ў вяснаўным як найвайстэрэйшай формай апазыцыі ў дачыненні да няправільнай і хаатычнай унутранай палітыкі апошніх, а не базавалася на камуністычных перакананьнях насельніцтва. Бо вось, калі ў Францыі прыйшоў да ўлады генэрал Дэ Голь і пачаў энэргічна й разумна наводзіць парадка, дык камуністычныя ўплывы зьменшыліся да мінімуму. І аказалася, што ў Францыі няма базы для камуністычнага перавароту.

Нешта падобнае, хача ня гэтак раптоўна й выразна, дзеіцца таксама і ў Італіі, дзе камуністычны рух сьняня не прадстаўляе тэй небяспекі, як некалькі год таму назад. На выразнае зьмяншэньне, а не павялічэньне, ідуць камуністычныя ўплывы ўва ўсіх іншых краінах Заходняй Эўропы.

2. Правал камуністычных плянаў ў арабскіх краінах

Старой і ніколі няперарыванай мрояй Савецкага Саюзу было пранікненьне ў арабскія краіны Сярэдняга й Блізкага ўсходу, каб з гэтай нязвычайна важнай з эканамічнага й стратэгічнага гледзішча прасторы выціснуць уплывы Захаду й замацаваць там свае сабскія

ўплывы. Але які-ж вынік? Праўда, Саветы выдатна дапамаглі выціснуць адтуль заходнія краіны, але для сябе, пасля некаторых часовых удачаў, не змаглі там стварыць цывёрдага й трывалага апорышча.

У выніку першай Жэнэўскай канфэрэнцыі на найвышэйшым узроўні ў ліпені 1955 году, калі савецкая дыпламатыя патрапіла пераканаць найўны Захад аб сваіх мірных намерах і прытупіць ягоную асыярожнасьць, Савецкаму Саюзу ўдалося пранікнуць на Сярэдні ўсход. Аб'ектам камуністычнай экспансіі сьпяраша быў выбраны Эгіпт, як дзяржава, якая пад дыктатурай амбітнага, энэргічнага й здольнага палкоўніка Насэра, адтыгрывала кіраўнічую ролю ў арабскім сьвеце. Насэр ахвотна прыймаў савецкую эканамічную й ваенную помач, але выкарыстоўваў яе для сваіх панарабскіх нацыяналістычных мэтаў, нават і ня думваючы зрабіць Эгіпт савецкім сатэлітам. Пераканаўшыся, што з Насэрам дагаварыцца нельга, Масква пачала рабіць стэўку па чарзе на іншыя арабскія краіны: Сырыю, Ірданію, Лібанон і нават Пэрсію. Але ўсе гэтыя савецкія намаганьні разьбіваліся аб супрацьдзеянне Амэрыкі й нацыяналізм, кіраваны й ачольваны палкоўнікам Насэрам.

Ніводнае тэарэтычнае палажэньне КПСС не зьяўляецца такім дагматычным і не карыстаецца такімі схаластычнымі мэтадамі, як партыйная тэза аб перамоце сацыялізму ў СССР. Першага студзеня 1933 году, у сувязі з заканчэньнем першай п'яцігодкі, у перадавым артыкуле «Известий» было сказана: «Мы пабудавалі фундамэнт сацыялізму». Гэта таму, што першая п'яцігодка ў афіцыйнай мове ўважалася п'яцігодкай пабудовы фундаманту сацыялізму. Такім чынам, да першага студзеня 1933 году фундамант ня быў яшчэ гатовы, але выглядае, што ўночы з 31-га сьнежняна на першае студзеня быў пакладзены апошні камень фундаманту сацыялізму... Ніякіх довадаў аб пабудове «фундаманту» не падавалася, і сам фундамант нікому, зразумела, ня быў паказаны. Але сумлявацца ў пабудове «фундаманту» ніхто не адважваўся, бо за гэта ён мог-бы быць залічаны да праціўнікаў партыі й сацыялізму.

Ад таго часу пытаньне аб пабудове сьцэялізму ў СССР заўсёды мела форму якраз такога катэгарычнага дагматычнага цывёрджаньня. Ад «фундаманту» справа пераходзіла да самога «будынку». У гады другой і трэцяй п'яцігодкай гаварылася ўжо аб пабудове сацыялізму ў СССР, але не аб «поўным і канчатковым». Гэтая няўпэўненасьць была абгрунтаваная ў «Кароткім курсе гісторыі ВКП(б)» наступна:

«Таму, што небяспэка збройнай замежнай інтэрвэнцыі і спробаў рэстаўрацыі капіталізму застаецца ня зылк-відаванай, таму што краіна сацыялізму застаецца незагарантаванай ад такой небяспэкі... ЦК дамагаўся, каб гэтыя прынцыпы... быў ухвалены... як закон партыі, абавязковы для ўсіх сяброў партыі...»

Пасьля Другой сусьветнай вайны, ня гледзячы на разбурэньні й на тое, што СССР у шмат чым быў адкінуты далёка назад ў параўнаньні зь перадавымі гадамі, пытаньне аб пабудове сацыялізму прыняло больш радыкальныя фармулёўкі, а ўсякія сумленны ў гэтым рахунка забараняліся. Усе памятаюць інцыдэнт з Молатавам, які здарыўся ўжо пасля сьмерці Сталіна. Молатав неасьцярожна выказаўся ў тым сэнсье, што сацыялізм у СССР пабудаваны не канчаткова. Тады яго прымусілі выступіць

Роўна год таму назад — 14 ліпеня 1958 году ў Іраку адбыўся інспіраваны Масквой крывавай дзяржаўнай пераварот, падчас якога была вымардаваная прыязная да Захаду дынастыя й прэм'ер Нуры, а дыктатарскую ўладу захапіў генэрал Касэм. Пераварот адбыўся пры помачы камуністых і нацыяналістычных элемэнтаў, зьвязаных з Каірам.

Прэм'ер Касэм, хоць сам ня мае нічога супольнага з камунізмам, каб замацавацца пры ўладзе, быў змушаны абапёрціся на камуністых, дапусьціць іх да кіраўнічых становішчаў у арміі й адміністрацыі, а так-жа зь ініцыятывы Масквы сыягнуў і з Савецкага Саюзу розныя місіі і курдыскіх «рэпатрыянтаў», у тым ліку й камуністычнага правадыра Курдаў генэрала НКВД Варазамі.

Абапёршыся такім чынам на камуністых, Касэм быў змушаны выступіць супраць нацыяналістычных прыхільнікаў панарабскага руху. Рэакцыйны апошніх на такую палітыку Касэма было антыкамуністычнае паўстаньне ў Мосулю, якое было крывава злушанае багдадзкім урадам. У вабароне паўстанцаў і супраць прасавецкай палітыкі Касэма войстра выступіў Насэр, што ў сваю чаргу мусіла прывесці да ня менш войстра палітычнага канфлікту з Маск-
(Заканчэньне на 2-ай бач.)

Супярэчнасьці „перамогшага сацыялізму“

у партыйным часапісе «Комуніст», дзе Молатав выказаў новы партыйны прынецп, што сацыялізм у СССР ужо пабудаваны, і цнпер адбываецца пераход ад сацыялізму да камунізму. Гэтая формула ўважасца цнпер афіцыйнай догмай у КПСС. Абавязковая яна і для замежных камуністых, якім у гэтым пытаньні не дазволена ўжываць іншых фармулёвак, акрамя афіцыйнай, нават калі гэтыя фармулёўкі ёй не прырачаць. Новыя фармулёўкі можа даваць толькі першасьятар КПСС, першы сакратар ЦК Хрушчоў. На ХХІ-ым зьездзе партыі ён і даў наступную новую ўстаноўку: «У сьвеце няма цнпер такіх сілаў, якія здолелі-б аднавіць капіталізм у нашай краіне, зьнішчыць сацыялістычны лягер. Небясьпэка рэстаўрацыі капіталізму ў Савецкім Саюзе выключаная. Гэта азначае, што сацыялізм перамог ня толькі поўнасьці, але й канчаткова».

Цнпер партыйная прэса КПСС запэўненая камэнтарамі гэтай новай догмы. ІХ-ы нумар часапісу «Комуніст» надрукаваў вялікі артыкул — «Поўная й канчатковая перамога сацыялізму ў СССР». Гаворачы аб фармулёўках ХХІ-га зьезду КПСС, аўтар артыкулу піша:

«Новае ў палажэньнях ХХІ-га зьезду КПСС палігае ў тым, што ён сьцвэрдыў факт канчатковай перамогі сацыялізму і пры ўмове захаваньня буржуазнага ладу ў разьвітых капіталістычных краінах, пры гэтым ува ўмовах, калі большына насельніцтва зьмной кулі яшчэ ня стала на шлях сацыялізму. Да гэтага часу канчатковая перамога сацыялізму абумоўлівалася поўным адхіленьнем небясьпэкі вайны й інтэрвэнцыі супраць сацыялістычных краінаў... ХХІ-ы зьезд КПСС разьдзяліў гэтае пытаньне на два пытаньні: аб гарантыі ад рэстаўрацыі... і гарантыі ад вайны... Зьезд паказаў, што калі нават няма гарантыі ад вяснага нападу звонку, дык ад рэстаўрацыі капіталізму можа быць і існуе поўная гарантыя».

Гэтак камэнтэе «Комуніст» новую догму Хрушчова. Выглядае, што сацыялізм у СССР перамог «поўнасьці і канчаткова». Але тут якраз і пачынаюцца нутрэнныя супярэчнасьці. Сацыялізм, паводля абавязковага для КПСС палажэньня, гэта бяскалсавае грамадзтва, дзе няма дзяржаўнай улады й няма ніякага гвал-

ту. Але ў СССР у гэтым дачыненні толькі пасля сьмерці Сталіна адбыўся маленскі зрух: там перасталі беззаконна арыштоўваць і расстрэльваць людзей. Але гвалт існуе далей, бо няма свабоды ня толькі ў галіне палітычнай, але й духовай. Як можна ўсё гэта спалучыць з «поўнай і канчатковай» перамогай сацыялізму ў СССР?

Часапіс «Комуніст» не дае яснага адказу на гэтае пытаньне. У дачыненні да краінаў «народнай дэмакратыі» ён паўтарае стары, ліччэ вынайдзены пры Сталіне, аргумэнт:

Імпэрыялістыя імкнунца... абапярціся на рэакцыйных буржуазных элемэнтах, якія яшчэ захаваліся ў краінах дэмакратыі. Яны засылаюць у сацыялістычныя краіны шпіёнаў і дывэрсантаў... Вось чаму, цывьроза ацньваючы палажэньне, народы Савецкага Саюзу й іншых сацыялістычных краінаў ня могуць ні на мінуту аддавацца самазаспакойваньню й дастатку. Яны павінны захоўваць найвялікшую пільнасьць, сьцерагчы як сваё вока адзінства сацыялістычных краінаў, усебакова замацоўваць сваю абароную магутнасьць».

Трэба сказаць, што нават у дачыненні да краінаў гэтак званай «народнай дэмакратыі», дзе, — як кажа «Комуніст», — «рэакцыйныя буржуазныя элемэнта яшчэ захаваліся» — гэты аргумэнт непераканальны, таму што калі пераважная большына народу падтрымювае існуючы рэжым, дык нашто тады «найвялікшая пільнасьць»? А гаворачы аб СССР, нават часапіс «Комуніст» ня ўжывае аргумэнтаў аб «рэакцыйных буржуазных элемэнтах». Тут могуць быць толькі «шпіёны й дывэрсанта». Няўжо супраць іх 200 мільёнаў насельніцтва, калі яно падтрымювае рэжым, ня можа ўстоіць і мусіць захоўваць «найвялікшую пільнасьць»?

Тут у партыйных прапагандыстых канцы з канцамі ня сходацца. Кажнаму ясна, што ў СССР няма свабоды не таму, што народ баіцца «шпіёнаў і дывэрсантаў», а таму, што партыйная бюракратыя баіцца народу. Але ў такім выпадку, якое-ж гэта «сацыялістычнае грамадзтва» з поўнай лікейдацыйнай супярэчнасьцяў? Акая-ж гэта «поўная й канчатковая перамога сацыялізму»?

цэмка» напісана ў сувязі зь сьвяткаваньнем у Задзіночаных Штатах 25 Сакавіка сёлета 41-ых угодкаў абвешчання незалежнасьці Беларускай Народнай Рэспублікі. Калі гэта так, дык «Советская Белоруссия» аб гэтым амаль тры месяцы ўпарт маўчала, пакуль чара ейнага царпеньня ня перапоўнілася, відаць, у сувязі з наступным здарэньнем на тым-жа беларускім эміграцыйным груньдзе ў Амэрыцы. У сваёй «зацемцы» Канстанцінаў прыгадвае «рэзальцыю», маючы відавочна на ўвазе рэзальцыю, прынятую на Кангрэсе Беларуска-Амэрыканскага Задзіночаньня ў канцы травня сёлета, у якой выкрываліся зьлічэньствы бальшавіцкага рэжыму на Беларусі, у прыватнасьці — палітыка паслядоўнага й сьстэматычнага вынішчэньня й русыфікацыі беларускага народу.

Сікумуляваўшы й сьведама зблытаўшы гэтыя дзьве падзеі, «Советская Белоруссия» вуснамі Канстанцінава вылаялася пад адрывам «беларускіх буржуазных нацыяналістых» на эміграцыі й некаторых Амэрыканцаў, пабаяўшыся растлумачыць толкам сваім чытачом прычыны свае злосьці.

Дык, што-ж здарылася? Што так раззлавала «Советскую Белоруссию»? Ды справа тут зусім простая. «Беларуссия» валадаром у Беларусі велмы не па нутру, што беларуская палітычная эміграцыя, карыстаючыся на Захадзе поўнай свабодай дзейнасьці і не падлягаючы бальшавіцкай кантролі, на ўвесь голас можа расказваць і расказвае сьвету ўсю праўду аб палажэньні нашага народу на Бацькаўшчыне. З нагоды беларускіх нацыянальных сьвятаў, на ўрачыстасьцях, зьездах, маніфэстацыях, на навуковых канфэрэнцыях, у сваіх навуковых выданьнях, у выступленьнях праз радыё і ў прыкідчынай прэсе эміграцыя выкрывае антынародную й антынацыянальную сутнасьць і палітыку бальшавізму на Беларусі. А эміграцыя — гэта жывы, найлепшы сьветка і найлепшая перасьцярога іншым народам. Таму да ейнаго голасу прыслухоўваюцца ня толькі адказныя грамадзкія й палітычныя дзеячы Захаду, але й шырокія колы заходняй грамадзэсьці. Гэта асабліва не падабаецца камуністычным валадаром.

Канстанцінаў абуралецца, што «губэрнатары шэрагу штатаў ЗША» прыслалі свае прывітаньні Беларусам Амэрыкі з нагоды, як ён піша, «антысавецкага зьбольшчча». Мы дапоўнім Канстанцінава, што Беларусаў Амэрыкі віталі ня толькі губэрнатары штатаў, але, прыкладам, з нагоды 25-га Сакавіка сёлета цолы рад кангрэсменаў і сэнатараў выступілі з прамовамі перад амэрыканскім Кангрэсам, выказваючы свае спачуваньні Беларусам на Бацькаўшчыне і на эміграцыі з прычыны зрабаваньня нашай свабоды й незалежнасьці ды цяжкага лёсу беларускага народу пад камуністычным панаваньнем. Больш таго, у гэты дзень вітаў беларускую эміграцыю прэзыдэнт Айзэнгаўэр, а віцэ-прэзыдэнт Ніксон прыняў асабіста беларускую дэлегацыю, каб выказаць ёй свае сымпатыі да беларускай нацыянальна-вызвольнай ідэі. Канстанцінаў бачыць у гэтым умяшаньне Амэрыканцаў у нутраныя справы Савецкага Саюзу. Але ці-ж выказаньне сымпатыі й спачуваньня паняволенаму народу зьяўляецца ўмяшаньнем у нутраныя справы іншай дзяржавы?

Дарчэнь, высокая нотка аб «умяшаньні ў нутраныя справы» ў гэтым выпадку можа мець толькі тлумачэньне. Як ведама, справа навізаньня дыпламатычных дачыненьняў паміж ЗША з аднаго боку й БССР і УССР — з другога, у амэрыканскім Кангрэсе ня страціла свае актуальнасьці. Пагадзя беларускай эміграцыі на гэтую справу могуць быць розныя; яны ў дадзеным выпадку пазы-

I. М.
(Заканчэньня на 2-ой бач.)

Бунт супраць камунізму

(Заканчэньне зь 1-ай бач.)

вой і наагул камунізмам. Гэтак скончылася заігрываньне Насэра з Масквой і наступіла зацятая варожасьць між імі. Праўда, апошнім часам антысавецкая кампанія ў Эгіпце прыціхла, тым ня меней нацыяналістычны Эгіпт задэклараваў сябе ў роўнай меры незалежным як ад Захаду, гэтак і ад Масквы і ў гэтым кірунку робіць моцны ўплыў і на іншыя арабскія краіны.

Ня меншае расчараваньне спаткала апошнім часам Маскву і ў Іраку. Ня гледзячы на выкарыстаньне камуністычнае помачы пры захапленьні ўлады, Касэм пастанавіў, аднак, ісьці сабскай дарогай і ня быць залежным ані ад Масквы, ані ад Захаду, ані ад Эгіпту. Хутка, аднак, пераканаўся, што каб быць незалежным ад Масквы, неабходна спараліжаваць падрыўную дзейнасьць савецкай агентуры — сабскіх камуністых. Ажыццёўляючы свае пляны, Касэм адмовіўся вызнаваць камуністычную партыю і не дапусьціў ейных сяброў да ўраду, арыштаваў галоўных камуністычных верхаводаў у арміі й адміністрацыі ды адначасна прыступіў да ліквідацыі г. зв. «Народнай Арміі Супраціву», якая зьяўлялася камуністычнай тэрарыстычнай міліцыяй. З другога боку Касэм пачаў выразна талераваць раней перасьледаваных ім нацыяналістых панарабскага кірунку. Навет ня была разгананая паліцыйй дэманстрацыя нацыяналістых перад домам палкоўніка Арэфа, які выдатна спрычыніўся дзе дзяржаўнага перавароту 14 ліпеня 1958 году і на якога быў выдзеньны пазьней прысуд сьмерці, але дагэтуль ня быў выкананы.

Раўналежна з гэтым урад Касэма, каб здабыць апорышча ў масах, у значнай ступені апанаваных камуністымі, прыгатаўляе праект шырокай зямельнай рэформы шляхам падзелу між безьзя-

ЗДАНІ ПАЛОХАЮЦЬ

(Заканчэньне зь 1-ай бач.)

тыўныя. Але тут эміграцыя нічога ня можа вырабіць, яна можа толькі радзіць. Зрэшты, гэта зусім летальная справа ў дачыненьнях паміж «сувэрэннымі» дзяржавамі, за адну зь якіх Масква не сароміцца выстаўляць і БССР, а таму тут навет большавіком цяжка хавацца ад гэтых хіба-што прыкрых клопатаў пад «умізаньнем». Але ведама, што «дыялектычная дыпламатыя» здольная на ўсякія неспадзёўкі...

Іншая справа — беларуская эміграцыя, якую Канстанцінаў суправаджае найбольш непраўдападобнымі зьлітэтамі. Яна мае ня толькі права, але й абавязак умешвацца ўва ўсе справы свае Бацькаўшчыны, бо толькі такім чынам яна зможа выканаць тое, чаго ад яе чакае наш паняволены народ, пазбаўлены магчымасьці свабоды выказваць сваю волю. Хай большавікі называюць нас «зданымі з таго сьвету»! Мы-ж ведаем свае мэты й перакананьня, што іх дасягнем!

М. Кручкоўскі

мельнымі й малаземельнымі сялянамі зямлі буйных землеасьбінікаў.

Такім чынам хутка пасьля таго, калі ня толькі Савецкі Саюз, але й заходнія дзяржавы сур'ёзна лічыліся з тым, што Ірак хутка станеццэ першым савецкім сатэлітам на Сярэднім Усходзе, выпадкі пакаціліся ў вадваротным і непажаданым для Масквы кірунку.

3. Антыкамуністычнае паўстаньне ў Тыбэце

У вагульным працэсе антыкамуністычнага руху вялікае значаньне маюць нядаўнія падзеі ў Тыбэце, якія заходнія прэса прыраўноўвае, — і зусім правільна — да вугорскага паўстаньня 1956 году.

У канцы сакавіка сёлета ў Тыбэце ўспыхнула збройнае паўстаньне супраць акупацыі краіны кітайскімі камуністычнымі войскамі й камуністычнымі абмежаваньняў для будыскай рэлігіі. Раней Тыбэт карыстаўся шырокай аўтаноміяй у складзе Кітаю, улада якога над Тыбэтам была толькі намінальнай, а не фактычнай. Але ў 1951 годзе чырвоны Кітай акупаваў сваімі войскамі гэтую краіну, загарантаваўшы, аднак, ёй спэцыяльнай умовай з тыбэтцамі ўрадам нутраную аўтаномію. У запраўдасьці гэтая аўтаномія была ў чыста камуністычным стылі, што Тыбэтцамі нічога іншага не аставалася, як збройна паўстаць супраць зьненавіджанага акупанта.

Перавагаю фізычнае сілы паўстаньне было крывава здушанае, а Далай Ляма быў змушаны ўцякаць у Індыю, адкуль вайсцра пратэставаў супраць камуністычнага гвалту й высунуў дамаганьне поўнае дзяржаўнае незалежнасьці для Тыбэту.

Лякальныя падзеі ў Тыбэце маюць далёка нелякальнае значаньне. Мяжуючая з Тыбэтам Індыя выказала сваё абурзеньне пад адрасам камуністычнага Кітаю й спачуваньне Тыбэтцамам. Кітайскія камуністы ў сваёй агрэсыўнай акцыі супраць Тыбэту галоўным чынам пераследуюць і прафануюць будысцкую рэлігію Тыбэтцаў, якая ў жыцьці насельніцтва адыгрывае спэцыяльна вялікую ролю й зьяўляецца сынанімам іхнае нацыянальнасьці, а кжкім тройці мужчына Тыбэту зьяўляецца манахам. Таму ўвесь будыйскі сьвет паўдзённа-ўсходняй Азіі моцна абураны камуністычным гвалтам. Ня гледзячы на тое, што індыйскі прэм'ер Пандыт Нэру вельмі лагодна й нявычайна тактычна выступіў у вабароне Тыбэту, бо толькі выказаў свой глыбокі жаль з прычыны заіснаваўшай сытуацыі, Пэкіну гэтага хапіла, каб абвінаваціць яго ў імперыялістычных пасяганнях.

Вялікае значэньне тыбэтанскіх падзеяў у тым, што народы паўдзённа-ўсходняй Азіі і асабліва Індыі, якія дагэтуль былі цвёрда перакананыя ў мірных намерах камуністычнага Кітаю, цяпер пачынаюць разумець, што камуністычны Кітай для ўсіх іх зьяўляецца сьмяротнай небясьпекай. Таму трэба спадзявацца, што крывавае здушэньне паўстаньня ў Тыбэце станеццэ пачаткам шыро-

кага антыкамуністычнага руху ў цэлай паўдзённа-ўсходняй Азіі.

4. Бунтуецца таксама й Індыя

Другой вельмі важнай падзеяй на Далёкім Усходзе зьяўляецца масавы антыкамуністычны рух у вадным з 14-8х штатаў Індыі — Кералі. Гэты шмат, паложаны на самым паўдні індыйскага паўабтоку, зьяўляецца найгусьцей заселены, культурна найбольш разьвіты, а ягонае насельніцтва ў большыні сваёй вызнае ад няпамятных часоў хрысьціянскую рэлігію.

Керала — гэта адзіная ў сучаснай нам гісторыі краіна, у якой камуністыя прыйшлі да ўлады ўзапраўды мірным шляхам пры помачы парламанцкіх выбараў. Падчас апошніх агульных выбараў у цэлай Індыі ў 1957 годзе дэмакратычная партыя Нэру здабыла большыню ў цэлай Індыі за выключэньнем Кералі. Тут на 126 дэпутатаў парламанту камуністыя, дзякуючы разрозьненасьці між іншымі партыямі, правялі 60, а некалькі мандатаў здабылі іхныя спадарожнікі. Такім чынам камуністыя спараджаюцца ў парламаньце большынею двух галасоў. Урад Кералі складаецца з адных камуністых на чале з прэм'ерам Намбудзірыпадам.

Але насельніцтва, рэпрэзэнтаванае апазыцыйнымі й антыкамуністычнымі партыямі, не захацела далей знаходзіцца пад камуністычнай дыктатурай і апошнім часам пачало дамагацца зьмены камуністычнага ўраду й правядзеньня новых выбараў. Калі-ж камуністыя станоўча адмовіліся выканаць гэтае дамаганьне, па ўсёй краіне пачалі адбывацца масавыя антыкамуністычныя дэманстрацыі. Ня гледзячы на тое, што дэманстрацыі носіць мірны характар, камуністычныя ўлады вельмі жорстка зь імі распраўляюцца. Паводля апошніх вестак, звыш дваццаціхтысяч апазыцыянараў, у тым ліку й антыкамуністычных дэпутатаў парламанту арыштавана, апрача гэтага ёсьць многа забітых і раненых.

На аснове індыйскае канстытуцыі ў падобных выпадках урад штату можа быць цэнтральным урадам завешаны й расьлісананы новыя выбары. Але Пандыт Нэру, які высьцерагаецца за ўсякую цану ўваходзіць у вадкрыты канфлікт з камуністымі, на гэты крок не адважыўся. Наведаўшы нядаўна Кералю, ён выступіў у ролі толькі мэдыятара і запрапанаваў канфэрэнцыю круглага стала камуністых з апазыцыйй і правядзеньня пасьля гэтага новых выбараў. Нівоздін з бакоў на гэты праект не згадзіўся, і канфлікт прадаўжаецца далей.

Незалежна ад таго, чым гэты канфлікт кончыцца, факт астаецца фактам, што ў паўдзённа-ўсходняй Азіі, настроенай у васаўным нэўтралістычна, а ў значнай ступені навет сымпатызуючай камуністызм, пачынаюць пераконвацца ў антынароднай сутнасьці камунізму. Гэтак, прыкладам, і ў Інданэзіі, дзе камуністычныя ўплывы запусьцілі глыбокія карэньні, сяньня заўважаюцца выразна антыкамуністычныя тэндэнцыі. Апошнімі днямі прэм'ер Інданэзіі Сукарно па-

Хто вінаваты

Нядаўна Ваеннае Выдавецтва выпусціла кнігу аб гісторыі Другой Сусьветнай вайны. Кніга называецца «Другая Сусьветная Вайна, 1939—1945 гады. Ваенна-гістарычны нарыс». Яна выйшла пад рэдакцыяй генэрала-лейтэнанта Платонава, генэрала-маёра Паўленкі й палкоўніка Пароцькіна.

У адрозьненні ад кнігаў, якія зьявіліся раней у Савецкім Саюзе аб Другой Сусьветнай вайне, у гэтай кнізе ёсьць нямала месцаў, дзе аўтары прыадчыняюць заслону шматгадовага маўчаньня над запраўднымі прычынамі цяжкіх паразаў і вялізарных ахвяраў Чырвонай Арміі ў першыя гады вайны. Вось, напрыклад, што гаворыцца на бачыне 177: «Тэарэтычная й практычная падрыхтоўка значнай часткі каманднага складу ўсіх ступеняў не адпавядала ў поўнай меры вымогам сучаснай вялікай вайны. Апошнія абставіны былі абумоўленыя перш за ўсё тым, што ў перадаваеьных гады банда Ягоды, Язова, Вэры, якая ўцёрлася ў давер Ёсіфа Вісар'ёнавіча Сталіна, зьнішчыла значную частку кіруючага складу збройных сілаў і гэтым самым спрычыніла вялізарную шкоду баяздольнасьці нашай арміі».

Разам з гэтым прызнаньнем — белымі ніткамі пытая спроба зваліць гэтае злачынства толькі на Ягоду, Язова, Вэрыю, якія быццам-бы ўцёрліся ў давер Сталіна.

Прыгадаем, што ліквідацыя лепшых кадраў ахвіцэрскага корпусу Чырвонай Арміі фактычна пачалася ад растрэлу маршала Тухачэўскага, камандзэраў вялікіх ваенных акругаў Якіра й Убарэвіча, начальніка ваеннай Акадэміі імя Фрунзэ — Корка, начальніка кіраўніцтва каманднага складу Чырвонай Арміі

кнікаў новы ўрад, у якім сам абняў становішча прэм'ера, і ў склад якога ня ўвёў аніводнага камуністага.

Разгледжаныя вышэй найнавейшыя падзеі ў розных частках зямное кулі наглядна паказваюць, што камунізм, дзякуючы ўмелай і нявычайна інтэнсыўнай прапагандзе, як і з прычыны незадавальненьня насельніцтва некаторых краінаў нутранай палітыкай сваіх урадаў, якія не заўсёды стаяць на вышыні прынятых на сябе заданьняў, можа здабываць уплывы, і навет вялікія, але толькі датуль, пакуль насельніцтва ня сутыкнецца з камунізмам у сваім практычным жыцьці й не пазнае ягонай запраўднай сутнасьці. Затое ўсюды там, дзе гэтая сутычнасьць у гэі ці іншай форме мае месца, людзі хутка вылучаюцца ад камуністычнай заразы і з энтузіястых камунізму робяцца ягонымі зацятымі ворагамі.

Былы губэрнатар Нью Ёрку Гарыман, наведаўшы нядаўна Савецкі Саюз і будучы прынятым Хрушчовам, цяпер паінфармаваў, што Хрушчоў цвёрда падзеіцца яшчэ самому быць сьветкам перамогі камунізму ў цэлым сьвеце. Мы, аднак, думаем, што калі-б Хрушчову навет удалося дажыць біблійных гадоў, дык і тады не дачакаўся-б ён ажыццэўленьня сваіх мрояў.

— Фэльдмана і іншых вядучых ваенных начальнікаў Прымакова, Эйдэмана, Путны. Адзначым, што зьліквідаваныя камандзэры былі вядучымі кіраўнікамі рэарганізацыі й пераазбраеньня Чырвонай Арміі і падрыхтоўкі ахвіцэрскіх кадраў.

Пасьля абвешчання аб растрэле Тухачэўскага й іншых ваенначальнікаў быў апублікаваны загад тагачаснага народнага камісара абароны СССР Варашылава, у якім гаварылася:

«Сьмерць ворагам народу!.. Уся Чырвоная Армія ўздыхне з палёгкай, калі даведаецца аб заслужаным прысудзе над здраднікамі, аб выкананьні справядлівага прысуду... за падрыўную, шкодніцкую дзейнасьць у Чырвонай Арміі...»

Гэтак гаварыў у 1937-м годзе цяперашні сябра прэзыдыюму ЦК КПСС Варашылаў. А вось што гаварыў на паседжаньні ў Вялікім Тэатры ў сувязі з дваццацігодзьдзем ЧК, ГПУ й НКВД у сьнежні 37-га году адзін з цяперашніх кіраўнікоў партыі й ўраду Мікаян:

«НКВД — гэта ня проста ведамства. Гэтая арганізацыя, найбольш блізкая ўсёй нашай партыі... Энкавэдэстыя на чале з сталінскім наркомам Мікалаем Яжовым займаюць перадавыя пазыцыі ў змаганьні з усімі ворагамі нашай радзімы... Слова Яжова ніколі не разыходзіцца з справай. Слаўна папрацаваў НКВД за гэты час... НКВД паступаў з ворагамі народу гэтак, як гэтага вучыць таварыш Сталін, бо на чале нашых каральных ворганаў стаіць сталінскі нарком таварыш Яжоў. Вучэцца ў таварыша Яжова сталінскага стылю працы, як ён вучыўся й вучыцца ў таварыша Сталіна».

А вось, што тады гаварыў на пятай маскоўскай партыйнай канфэрэнцыі тагачасны сакратар маскоўскага камітэту Хрушчоў:

«Наша партыя бязьлітасна раздушыць банду прадажных здраднікаў, сагрэ з аблічка зямлі ўсю трацкіска-правую падлу... Мы цалкам зьнішчым ворагаў — усіх да апошняга — і разьвеем па ветры іхны попел.»

У дзень абвешчання аб расстрэле маршала Тухачэўскага й сямёх іншых вядучых ваенначальнікаў Чырвонай Арміі 12-га чэрвеня 1937 году «Правда», орган ЦК і маскоўскага камітэту партыі, сакратаром якога тады быў Хрушчоў, выйшла пад вялікім загалаўкам: «Шпіёнаў, якія імкнуцца да паразы Чырвонай Арміі — расстрэляць!»

Сяньня ў апублікаванай у ваенным выдавецтве кнізе «Другая Сусьветная вайна» гаворыцца:

«У перадаваеьных гады банда Ягоды, Якова, Вэры, якая ўцёрлася ў давер Сталіна, зьнішчыла значную частку кіруючага складу збройных сілаў і гэтам самым спрычыніла вялізарную шкоду баяздольнасьці нашай арміі».

Пры параўнаньні гэтага прызнаньня зь дзеяньнямі і выступленьнямі цяперашніх кіранікоў партыі й ўраду, як Хрушчоў, Мікаян, Варашылаў, паўстае пытаньне: хто ўваходзіў у гэтую «банду», вінаватую ў зьнішчэньні вялізарнай часткі каманднага складу Чырвонай Арміі? Хто вінаваты, што ў часе вайны армія мела паразы, мела страшэнныя ахвяры?

Р. В.

Я. ЮХНАВЕЦ

Узгоркі й Пячоры

Ноччу не хадзілі на паляваньне людзі — у тыя ночы салаўі сьпявалі. У асалоднай, бадай, навале людзі у сваёй душы блудзілі.

Між лукаткаў дубовых каранёў струмяні крыніц адвечліва журчэлі. На узлесках — квяцістыя пасьцелі, сарны статкамі засыналі.

І шпэт чараўніцы ўбогі перад сонцам сутанай змрочыўся ў змове з ночай...

Спакусная у час урочны не збаўлялася жарсьць жаночая.

А маленец, акрышчаны зарой, сьвет называў спатканы:

плачам. — Салаўям ён, мабыць, няўдзячны, — дадумаўся ад радасьці ля будкі бацька.

І лук ускінуўшы на ўсплечча, сьябе даверыўшы Уласнай сіле, пайшоў у месцы, дзе насілі для яго маленца зубры коўдры.

(канчае сьпеў)

Спадабалася?

АНТОН

Я ня ведаю, што да п'яньня гэтага дадаць. Але, думаецца, яно: сон-старавечнасьць.

ХЛАПЧУК

Ах ты, мой невядомы прышчэлец! У старым дубе лягчыё дуплю падправіць: заляпіць пяском з вапнай, а вось цябе...

АНТОН

Ня пырай, вяртлівы чалавечак, я ганарысты нараджэнец-Тварэнец сьвету ўва мне... і спалучнасьць дабра...

5)

ХЛАПЧУК (паказвае на вядро з вадой)

Аха-ха!

Ня знойдзеш ты яе

нат паўвядра

ў пячоры гэтай...

АНТОН

Ты, хлапчук, сказаў мне, што я, нібы бацька твой, але грэх на мае вусны: ты, як малітвааслоў у кішані забітага...

ХЛАПЧУК (перапыняе захопна)

Па ім чарвякі памалюцца!

АНТОН

А далакопаў на падмогу папросяць?

ХЛАПЧУК (надзяе каўпак)

Я кемлю пасвойму, вы, мабыць, жадаеце сказаць: ён ведае волю свайго гала — біце яго. Ён жытым можа быць...

АНТОН

Каўпак на галаву — сьвяздомасьцяй ажыў?

ХЛАПЧУК

Я-я?

АНТОН

Ты.

ХЛАПЧУК

Тады-ж...

У маім млыне круціцца

і без тваёй вады...

Ідзі! (зьнікае).

АНТОН

Куды? Прапаў (памалу пакідае пячору).

ХОР (бы з вышыні, бы з прасыягу тагосамага краявіду, які Антон бачыў перад уваходам у пячору)

... а там ужо, за цеснымі варотамі,

на двор увесь

гарэў агонь,

і глэдзіў полымем

ён цемру,

нібы далоняй скронь.

А там вышэй

у няпрыгледзе,

дзе ноч

замалёвала сін,

у сугакой разлітай

ейнай хварбы

ўздымаўся дым.

І песня разам разьлівалася.

Вой ня грэў

там сваю кроў:

Дух вялікі пераможцы

у спачувальным позірку

рабоў.

І гроты цемры

недалужлівыя

уявай вільлі

над палымнём агня.

І распусьцілася...

АНТОН (урыўна)

... загусткі-ж сьценяў

схаваліся

пад дахам дня.

АНТОНАВЫ СЯБРЫ: ПЕРШЫ Й ДРУГІ (бы прывіды)

ПЕРШЫ

... ўсядно цябе няма.

АНТОН

Адкуль вы? Чакайце! Часіну хоць даруйце мне — пагута-рым! Чакайце! Чакайце! Куды сьпяшацца? (сябры памалу адходзяць)

ПЕРШЫ

Пакуль цягліцы поўныя

струмянём крыві,

няма закону адведваньня цярпеньня.

ДРУГІ

— Пакінь наіўнасьці, Антон, —

хачу сказаць нарэшце,

і лятуценню будзе дастаткова яснасьць.

АНТОН (нясьцёрпна)

Мае, сябры, усётакі душа,

нашых душ пляньня

гэтак чыста роўна дню

драпежніка на паляваньні.

Бальшавікі ў змаганьні зь беларускай эміграцыяй

(Заканчэньне з папярэдняга нумару)

4. З народнага гора мы ня цешымся

Газэтка «За вяртаньне на Радзіму» стараецца ўтварыць беларускім масам, што «буржуазныя нацыяналістыя» на эміграцыі ў сваім антынародным разго-не падхопліваюць і друкуюць аб усіх найдрабнейшых навет няўдачах белару-скага народу на Бацькаўшчыне, цешац-ца з гэтых няўдачаў, затое закрываюць вочы на вялізарныя дзясятненні белару-скага народу, здобытыя пад кіраўніц-твам камуністычнай партыі. Гэта у цы-таваным ужо артыкуле «Духоўныя жаб-ракі» чытаем:

«...калі ў друку на Радзіме зьяўля-юцца творы, у якіх савецкія пісьмень-нікі або журналісты крытыкуюць не-дахопы, адмоўныя зьявы ў жыцці, гэтыя творы ці артыкулы адразу бля-раюць на старонкі нацыяналістычнага друку. Прычым робіцца столькі крыку і шуму, нібы гэтыя творы лжалікі не-дзе пад сямю замкамі, а яны вось, бээнэраўцы, дасталі іх і адкрылі сьве-ту».

Яшчэ выразней разьвіў гэтую думку драматург Андрэй Макаёнак у артыкуле «Адказ паклёпнікам», надрукаваным у нумары 40 «За вяртаньне на Радзіму» за травень 1959 году. Між іншага, ён піша: «Кажны сумленны Беларус, дзе-б ён ні жыў, на Радзіме ці чужыне, шчыра радуецца кожнаму посьпеху свайго народу ў эканамічным ці культурным жыцці, радуецца ўсякаму дасягнень-ню калгаса ці заводу, школы ці тэатру, літаратуры ці артыста. І толькі яны, адшчапенцы з «Бацькаўшчыны», ніко-лі ня радаваліся ўдхам беларускага народу. Наадварот, яны зараднічаюць, калі заўважаць хоць-бы маленькія недахопы ў нашым жыцці і зашмура-юць вочы на тое, што гэтыя недахопы паўсядзённа выпраўляюцца воляй на-роду, воляй нашай партыі».

Мы, на жаль, ня бачым ніякіх удачаў беларускага народу ў ніякай галіне жы-цця, бо сама антынародная савецкая сыстэма і такая-ж антынародная партыйная палітыка выключаюць якія-не-будзь удачы. Калі-ж, ня глядзячы на вышэйсказанае, часамі народу і ўдаецца дасягнуць тыя і іншыя ўдачы, дык яны для народу фактычна зьяўляюцца так-сама няўдачамі, бо ідуць не ў ягоную карысьць, а ў карысьць дзяржавы й сьветавога камунізму. Гэта ўсім ведамы факт.

Таму мы ня толькі ня цешымся з на-родных «удачаў» у БССР, але глыбака спачуваем народнаму гору й выказваем нашае справядлівае абурэньне, што ан-тынародная партыйная палітыка сьвя-дома вядзе да гэтых няўдачаў. Затое цешымся з няўдачаў камуністычнай партыі, бо кожная няўдача апошняй абаз-начае палёгку для народу і прыбліжае канец камуністычнаму панаваньню. І, наадварот, кожная ўдача камуністычнай партыі — гэта павялічэньне народнага гора. Тут лёгіка ясная й незапрэчная.

Мы таксама шчыра цешымся, калі ба-чыым, што, ня глядзячы на жорсткі пар-тыйны ціск, знаходзяцца ўсё-ж у БССР

людзі зь вялікай і адвагай і здаровым сумленьнем, якія ў сваіх творах правільна раскрылі антынародны характар савецкага ладу ды злачынствы партый-най палітыкі і тым самым адкрылі на-роду вочы на прычыны ягонага гора.

5. Няпрыемная роля Кулакоўскага й Макаёнка

Як ведама, у 1958 годзе паявілася ў БССР два літаратурныя творы, аўтары якіх з рэдка спатыканай там сьмелась-цяй адмалявалі ў праўдзівых рэалістыч-ных хварбах ўсе жахі калгаснай сыстэ-мы й бяздушны бюракратызм раённага партыйнага апарату. Тым самым яны адыйшлі ад г. зв. мэтаду сацыялістычна-га рэалізму й сталі на рэвізіяністычныя пазыцыі. Гэтымі творамі зьяўляюцца аповесьць Аляксея Кулакоўскага «Даб-расельцы» й камэдыя Андрэя Макаёнка «Каб людзі ня журыліся». Абодвы гэ-тыя творы, як вымоўныя дакумэнты на-роднага гора, «Бацькаўшчына» нядаўна перадрукавала й зьмясьціла цэлы рад артыкулаў, у якіх аб'ектыўна зьінтэр-прэтавала іхны антысавецкі сэнс.

Тое, што дзякуючы «Бацькаўшчыне» абодвы творы сталіся ведамымі эмігра-цыйнаму грамадзтву, моцна бальшаві-ком забалела, і яны прымусілі абодвых аўтараў на бачынах «За вяртаньне на Радзіму» здэскрымінаваць сабека тво-ры, як няўдалыя, неабдуманьы, ідэйна заганныя й з мастацкага боку зусім сла-быя. Такім чынам, абодвы аўтары папалі ў вельмі няпрыемную й навет сьмешную сытуацыю.

Гэтак Кулакоўскі ў нумары 5 «За вяр-таньне на Радзіму» за студзень 1959 го-ду зьмясьціў артыкул п. н. «Слова да землякоў», у якім тлумачыцца, што «Дабрасельцы» яму не ўдаліся і што ўсе напады пад ягоным адрывам савецкай крытыкі й партыйных ворганаў былі правільныя й справядлівыя. Тое-ж са-мае быў змушаны зрабіць і Макаёнак, зьмясьціўшы ў нумары 4 «За вяртаньне на Радзіму» за травень 1959 г. артыкул п. н. «Адказ паклёпнікам», у якім сам сябе адсьвядбаў за камэдыю «Каб людзі ня журыліся» ня менш, чымся Кулакоў-скі.

Пры гэтай нагодзе і адзін і другі аў-тар уважалі за патрэбнае пахваліцца нябывалымі дабрадзействамі камуні-стычнай партыі, робленым ёй для разь-віцця беларускай літаратуры, ды абві-наваціць беларускіх «буржуазных на-цыяналістых» на эміграцыі ў тым, што яны іхныя творы перадрукавалі й на-агул у цэлым радзе высьсанах з палыца злачынстваў. Выступленьні Кулакоўска-га й Макаёнка на столькі да сябе падоб-ныя, апэруюць аднымі й тымі самымі аргумэнтамі, ставяць ідэнтычныя абві-навачаньні пад адрывам «Бацькаўшчы-ны» і таму не пакідаюць ніякага сумле-ву, што былі яны інспіраваныя й пра-дыктаваныя адным і тым самым партый-ным ворганам.

Пры гэтым Макаёнак, відаць, дума-ючы, што эмігранты не арыентуюцца ў сутнасьці цэлай справы, сьвядома за-

моўчаў некаторыя факты зь несамаві-тай гісторыі сваёй п'есы. Ён піша:

«Яны (г. зн. «буржуазныя нацыяна-лістыя» з «Бацькаўшчыны» — А. К.), напрыклад, пусьцілі хлусьню, нібыта мая камэдыя «Каб людзі ня журылі-ся» забаронена за тое, што ў ёй праў-дзіва адлюстравана жыццё калгаснай вёскі. Няпраўда! Ашуканства! Ма-няць, ня міргнуўшы вокам. Камэдыя з посьпехам ідзе на сцэне Беларускага акадэмічнага тэатру імя Янкі Купа-ль».

І каб давесці, што камэдыя ўзапраўды «з посьпехам ідзе», тут-жа побач зме-шчаны фотаздымак аднаго кадру камэ-дэй. Выяснім тады, дзеся прыкладу, як узапраўды прадстаўлялася справа. Гэтак яшчэ на 4-ым зьездзе Саюзу пісьмень-нікаў БССР 12 лютага 1959 г. П. Броўка ў сваім дакладзе пацьвердзіў, што камэ-дыя Макаёнка ня была пастаўленая, і выясьніў, чаму ня была пастаўленая. Ён заявіў:

«Яна (г. зн. камэдыя «Каб людзі ня журыліся» — А. К.) дапрацоўвалася аўтарам. Але дагэтуль не пастаўленая, бо драматург так і ня здолеў па-са-праўднамуказаць у сваёй п'есе жы-ццё, якім жыве сяньня наша вёска».

Калі-ж цяпер п'еса, як хваліцца ейны аўтар, «з посьпехам ідзе» на сцэне мен-скага тэатру імя Янкі Купалы, дык то-лькі пасля ейнае грунтоўнае пераробкі ў духу вымаганьняў савецкай крытыкі, але ня ў тэй форме, у якой яна была раней надрукаваная й як не перадрукава-ла «Бацькаўшчына». Ды аб гэтым пры-знаецца й газэта «За вяртаньне на Ра-дзіму» ў цытаваным ужо артыкуле «Ду-хоўныя жабракі». Адтуль даведваемся, што

«працуючы з рэжысёрам і актэрамі таленавітага купалаўскага тэатральна-га калектыву Купалаўскага тэатру і ўлічваючы тую крытыку, якая была накіравана ў адрас п'есы ў друку і на 3-ім зьездзе пісьменьнікаў, аўтар п'е-сы ўнёс шмат вельмі добрых направак. П'еса стала глыбей і праўдзівей адлю-строўваць барацьбу калгаснай вёскі за круты ўздым сельскай гаспадаркі, за змажонае жыццё, пры якім-бы лю-дзі ня журыліся».

Выступленьні Кулакоўскага й Мака-ёнка, бясспрэчна інспіраваныя або й вымушаныя партыйнымі ворганамі, сьветчаць аб тым, што перадрук і па-шырэньне сьрод эміграцыйных масаў нявыгадных літаратурных твораў баль-шавіком вельмі моцна забалела.

✱

Гэты, і яшчэ далёка няпоўны, агляд некаторых толькі артыкулаў з газэткі «За вяртаньне на Радзіму», прысьвеча-ных дзейнасьці беларускай палітычнай эміграцыі й галоўна ейнаму друкаванаму воргану «Бацькаўшчыне», дазваляе зра-біць наступныя вывады:

1. Беларускае палітычнае эміграцыя прыносіць бальшавіком сур'ёзныя кло-паты, а ейная палітычная дзейнасьць мае не малыя ўплывы ў вольным сьве-це, а так-жа пранікае на Бацькаўшчыну й знаходзіць там непажаданы для баль-

ПЕРШЫ Й ДРУГІ (яны адыйшліся за каменне-валуны)

Ён мабыць у сваім скананьні ...
(бы ў напевае тады)
... а тады, калі зусім сьціхае
усё тое, што днём жыло пагаслым,
злучае моўкнасьць хрыпату Свабоды
ў дыханьне

лікоўным часам...

Бо не кажам: — Уздыхнем бяз бойкі!
Прыгоднічкім расказам не разліваем кроў!

(зьнікаюць)

АНТОН

Як успамін галоднага
пра зьездэнае калісьці
вам таксама тычкаецца валадароў любоў!
Зьніклі. Чакайце!.. Няма.

(бы у распачы)

Мне жадалася вам сказаць:
шчыліны паміж галін на дрэвах
на зямлю ня рухнуцца
сьвяцістай знічкай
ад шырыні падзьмукнай ветру.

НЕВЯДОМЫ ГОЛАС

І ты праўдзівы!
Адно толькі не валіся
ня зямлю, калі не сыцяты.
Ідзі, ідзі тварыць, твары!

АНТОН (углядаецца)

Хто ты?
Моўкнасьць зноў...
Бы выйшаў я ізь цямрыні туману...
Пад самым лесам
замак.
Скуль і кім ён збудаваны там,
хто там з цаглін, з каменных глыбаў
выцснўў на маёй зямлі
сваю пячатку?

(Ідзе у прасьцінку замку. У дзвяхрох, уваход да замку, рась-

це бяроза вяршалінай уніз да парогу; у вокнах бяз рамаў ра-сцунь кусты яліну, але таксама вяршалінамі ўніз. На ўва-ходнай сьцяне надпіс вялікі й залацісты: «ХЛЕБ І СОЛЬ НЯ-СЁМ АГНЁМ!» Антон перачытвае гэта голасна).

НЕВЯДОМЫ ГОЛАС

Уваходзіць.

АНТОН

Хто ты, голас?

НЕВЯДОМЫ ГОЛАС

Уваходзь! Называеш мяне «Я».

АНТОН (збянтэжана)

Што гэта за будоўля? Сьвятыня ці плячора перадамной уз-высілася?

НЕВЯДОМЫ ГОЛАС

Называй і думай аб ёй, як жахаецца.

(чуецца, быццам плач і энк.)

АНТОН

Я згодзен. Але-ж чаму тамака плач і энк гэткі клічны й распачлівы?

НЕВЯДОМЫ ГОЛАС

Там пераможцы цяперака — яны пераможаныя.

Ратунку самі ў Бога і ў чорта просяць. Пра зьдзек зь іх расказваюць.

АНТОН

У іх-жа таксама хто-небудзь прасіўся.

НЕВЯДОМЫ ГОЛАС

Асьцеражней-бы казаў. Замест іхнае мальбы гурмістай і шумлівай твай голас якраз пачулі.

АНТОН

Дык што?

НЕВЯДОМЫ ГОЛАС

Там дабраслаўцы. Адзінока не гамані — ідзі да іх, далучыся... Я пакажу дарогу... Марудзіш — чаму?

АНТОН (прыслухоўваючыся)

Бо памойму там не малітва цяперака, а неспакой ізноў.

НЕВЯДОМЫ ГОЛАС

Сярод пераможцаў неспакой? О, гэтыя статуі ў залатыя вопраткі прыбраныя. З пад залатых вопраткаў каменных це-лаў ня відаць... О, Божа мой, што там! (з замку яшчэ боль-

Камунізм у Італіі

Савецкая прапаганда пераконвае ўсіх, што ў гэтак званых «капіталістычных» краінах Захаду камуністычныя ідэі зна-ходзяць штотаз больш прыхільнікаў і што толькі тэрор рэакцыйнай буржуа-зіі, якая апіраецца на арміях і паліцыі, яшчэ перашкаджае таму, каб увесь сьвет стаўся камуністычным. Як прыклад, бальшавіцкія прапагандыстыя часта прыгадваюць палажэньне ў Італіі, дзе камунізм меў запраўды шмат прыхільні-каў і кажны чацьверты Італьянец гала-саваў за камуністычную партыю. Спрыя-лі гэтаму матар'яльная галіта асабліва ў паўдзённых правінцыях Італіі, расчара-ваньне фашызмам і прайграная вайна, якая была неппулярнай сярод Італьян-цаў. Камунізм, як хвароба, пашыраецца там, дзе найбольшая матар'яльная гале-ца. Камуністыя-ж заўсёды не шкадавалі прывабных лёзунгаў і абяцаньняў, хоць іх не заўсёды выконвалі. Вось-жа ўсё гэта спрычынілася да таго, што ў пер-шыя гады пасля вайны камунізм ў Іта-ліі пашыраўся запраўды хуткім тэмпам. Аднак разумная гаспадарчая палітыка хрысьціянска-дэмакратычных ўрадаў, іхныя аграрныя рэформы, хутка павялі-чылі дабрабыт насельніцтва, а гэтым са-мым паўстрымалі рост камуністычных уплываў. Шматлікія акты бальшавіцкай агрэсіі, як чэхаславацкі пераварот, бля-када Вэрліну, карэйская вайна, а перш за ўсё здушэньне вугорскай рэвалюцыі адчынілі Італьянцам вочы на сутнасьць камунізму. Сяньня Італьянская камуні-стычная партыя мусіць прызнацца, што за апошнія два з палавінай гады яна страціла каля 25 працэнтаў сваіх сяброў. А колькі страціла яна прыхільнікаў, гэ-та пакажучь будучыя выбары.

Аўтару гэтага артыкулу нядаўна да-вялося быць назіральнікам камуністыч-нага мітынгу ў вадным з гарадоў над Адрыятыкам. Мітынг быў ладжаны з нагоды выступленьняў Хрушчова ў Аль-бані, падчас якіх ён пагражаў Італіі ва-дароднымі ракетамі. Мітынг меў пачацца а 11-ай гадзіне якраз тады, калі ў кась-цёлах адбываюцца багаслужбы. З галоў-най прававой меў выступаць сябра ЦК італьянскай камуністычнай партыі. Ад-нак у вызначаны час мітынгу не было пачаць, бо на пляцы стаяла толькі ўдэкараваная чырвоным сьцягам і пар-

шавікоў водгук. Толькі гэтым можна вытлумачыць тую вялікую ўвагу, якая прысьвячаецца беларускай палітычнай эміграцыі ў газэце «За вяртаньне на Ра-дзіму».

2. Дзеся гэтага бальшавікі паставілі сваёй мэтай абяшходзіць і скампрамі-таваць палітычнае кіраўніцтва белару-скай эміграцыі і тым самым ізаляваць яго ад эміграцыйных масаў, каб гэтыя апошнія, будучы здэзарыентаванымі й палітычна абезгалоўленымі, зноўтралі-заваць, а навет старацца ўзяць пад свае ўплывы.

На заканчэньне варта адцеміць, што «Бацькаўшчына» правільна выконвае сваё нацыянальнае заданьне, калі гэтак шмат псуе крыні бальшавікам і сталася галоўным прадметам найвайстрэйшых бальшавіцкіх нападаў.

Алесь Крыга

шы шум.) Ці ня ты кінуў калыгу на статуі й разбіў іх, ці яны мо самі на сабе ашчапеніліся?.. Зірні: ты-ж разбіў іх у скрухі... Іхныя вопраткі больш ня вабідць іхных дзяцей жы-вых да пашаны, да ўкоры... Як ты зрабіў гэта? З двух рук кінуць гэтулькі калыгаў на іх, як? Я-ж вартаваў цябе... Ідзі туды, бардзьдзі! (спагадна) Як?.. І ня трэба пыл зь іх абі-ваць цяперака: самі ўжо пад друзамі й пылам ляглі.

АНТОН

Праўда?.. О, не! Я праміленства клічу, я богашукальнік у апране ахвіцёрскай, з барадой даўгой.

АНТОНАВЫ СЯБРЫ: ПЕРШЫ Й ДРУГІ (бы прывіды)

ПЕРШЫ

Але. Ён і сам у чары нябёсаў і зямлі скаціўся каменям непатрэбным стуль.

НЕВЯДОМЫ ГОЛАС

Лёр? Лёр! Каменям?

ДРУГІ

І на ім толькі вандроўнік адпачыць прысядзе.

АНТОН (усхвалявана)

Невядомы голас, нібы судзьдзю кажучы табе: яны праўду казалі. Зацем: усётакі адпачыць прысядзе... Дзе-ж яны? Дагані іх, скажы ім: я сышлося, прыймаюся душой няпрымі-рымасьці й... згоды!

НЕВЯДОМЫ ГОЛАС

Добра. Табе дарога пад страху замку гэтага.

АНТОН

Мне? Дзякуй! Я зайду, але паглядзець толькі.

НЕВЯДОМЫ ГОЛАС

Толькі?

АНТОН

А як? Што рабіць там? Маё-ж бяссьцілье ў жыцці яшчэ ня азначае заняпад. Гэтаму здарэньню не радавайся, не лера-конвайся ім, бо яно зварот у паўторнае ўзрастаньне, у паўтор-нае набрыняньне моцы.

НЕВЯДОМЫ ГОЛАС

А-а, ты жадаеш сказаць: бяссьцілье — брыньне й супа-кой нараджэньня мужайнасьці... Але нічога — ідзі, глядзі. У тым гурмішчы ня будзець лішнім і ты.

(Далей будзе)

пс

Праф. М. Ветухіў

11 чэрвеня сёлета, пасля цяжкае хва-робы памёр у Нью Ёрку выдатны ўкра-інскі навуковец, дзяржаўны, грамадзкі й палітычны дзеяч — прафэсар **Міхайла Ветухіў**.

Сьв. пам. М. Ветухіў радзіўся 25 чэр-веня 1902 году ў Харкаве. Тут-жа ён за-кончыў унівэрсэтэт і сельскагаспадар-чы інстытут. Пасля заканчэньня студы-яў ён ачольваў аддзел гэнэтыкі і сэле-кцыі Украінскага дасьледвальнага інсты-туту жывёлагадоўлі, лябараторыю гэнэ-тыкі Украінскага інстытуту экспэры-мэнтальнай гэнэтыкі, быў прафэсарам Харкаўскага вэтэрынарнага інстытуту й Палтаўскага сельскагаспадарчага ін-стытуту. Ад 1934 да 1941 году М. Вету-хіў быў прафэсарам Маскоўскага інсты-туту вэтэрынарыі й жывёлагадоўлі ды ачольваў аддзел вэтэрынарнай гэнэтыкі Усесаюзнага інстытуту экспэрымэнталь-най вэтэрынарыі ў Маскве. Ад 1941 да 1943 году ён быў рэктарам Харкаўскага ўнівэрсэтыту. У часе вайны за жывы ўдзел у украінскім нацыянальным руху праф. М. Ветухіў быў арыштаваны гэ-стапо й вывезены ў Польшчу.

Ад 1949 году праф. М. Ветухіў жыў у ЗША. Тут зь ягонае ініцыятывы была зарганізаваная Украінская Вольная Ака-дэмія Навук, прэзыдэнтам якое і быў ён аж да свае сьмерці. Апрача гэтага ён быў сябрам Украінскага Навуковага Та-варыства імя Шэўчэнкі, Інстытуту Вы-вучэньня СССР, Амэрыканскага тава-рыства вывучэньня эвалюцыі, ды браў удзел у працах шматлікіх міжнародных навуковых кангрэсаў. Апошнімі часамі ён працаваў як навуковы дасьледнік у Каломбійскім Унівэрсэтыце ў Нью Ёрку.

Праф. М. Ветухіў здабыў сабе імя ня толькі як навуковец. На эміграцыі ён быў ведамы як актыўны ўкраінскі гра-мадзкі і палітычны дзеяч. Ён быў сяб-рам украінскага Экзыльнага Ураду й заступнікам Старшыні Цэнтральнага Прадстаўніцтва Украінскай Эміграцыі.

У васобе памерлага ўкраінскае гра-мадзтва і ўкраінская нацыянальна-выз-вольная справа панесла вялікую страту.

Зь беларускага жыцця

У Саўт Рыверы - Нью Брансвіку

ЦАРКОЎНЫ СХОД

17-га травеня 1959 г. пасля ўрачыстае Багаслужбы, якую адправіў мітр. прат. а. С. Войтэнка, адбыўся сход сяброў прыходу БАПЦ імя Жыровіцкае Божае Маці ў Н. Брансвіку. Пасля вызначанай праграмы сходу былі перавыбары Царкоўнае ўправы. У новую ўправу выбраны: — П. Кажура — старшыня, Я. Дубяга — заступнік, Галіна Русак — сакратар, Я. Азарка — скарбнік. Трэба цешыцца, што парахвія імя Жыровіцкае Божае Маці добра разьвіваецца і ў хуткім часе зрэалізуе свае галоўныя пляны.

З ЖЫЦЦЯ АДЗЕЛУ ЗМА

У пятніцу 22-га травеня 1959 г. у будынку ІУКА ў Нью Брансвіку быў прагучаны чарговы асьветны рэфэрат на тэму: — «Друкарства на Беларусі ў Фр. Скарына». Рэфэрат чытаў сп. У. Кабушка.

Як і раней, кажнае пятніцы рэгулярна адбываюцца сяброўскія зборкі ў памешканьні ІУКА. Пажадана, каб аддзел праявіў большую ініцыятыву сярод беларускае моладзі, якая яшчэ не належыць да арганізацыі, ды наладзіў большую лепшую з моладзі (уключна амэрыканскую). Старэйшыя! Памятайце, што будучыня належыць моладзі! Дапамагайце моладшым!

ДЗЕНЬ СЬВ. ЭЎФРАСІНІ ПОЛАЦКАЙ

У нядзелю 7-га чэрвеня г. г. Беларускай Праваслаўная Царква імя сьв. Эўфрасіні Полацкай — Алякуні Беларускага Народу, урачыста адсвяткавала сваё царкоўнае свята. Наконанці, 6. 6. 59 г. а 7-ай гадз. вечара была адслужана Вячэрня з Утранай. Дня 7. 6. 59 г. а гадз. 10-ай раніцы — сьв. Літургія й Малёбен да Алякуні Беларускага Народу. Усе Багаслужбы выконваў мітр. прат. а. М. Лапіці — настаяцель мясцовае Белар. Прав. Царквы імя сьв. Эўфрасіні Полацкае ў С.-Рывэрэ.

А гадз. 2-ой пасля паўдня, у Польскім Нар. Доме ў С.-Рывэрэ адбыўся парахвіяльны пікнік. Праграма пікніка складалася з выступаў царкоўнага (кір. сп. Д. Верасаў) і сьвецкага (кір. сп. А. Еўца) хораў. Некалькі песень было выканана пад кіраўніцтвам сп. К. Варысаўца. Акрамя гэтага была багатая лятарэя й беларускія закускі. Вялікага індэка выйграў а. дыякан С. Коўш, зь якім падзяліліся з прысутнымі гасьцямі. Наканец, ад гадзіны 6-ай былі танцы пад добрую музыку. Было шмат прысутных з далейшых асяродкаў беларускае эміграцыі.

ГАДАВЫ СХОД АДЗЕЛУ БАЗА

Дня 24. 5. 59 г. адбыўся ў Саўт Рывэрэ гадавы сход мясцовага аддзелу БАЗА. Справаздачу з агульнай дзейнасьці аддзелу здаў сп. Я. Дубяга. Сход удзяліў усутупаючай Управе абсалюторыюм з падзякай.

У новую ўправу былі выбраны: сп. сп. С. Гутырчык — старшыня, Я. Азарка — заступнік, Ч. Ханяўка — сакратар, М. Войтэнка — скарбнік, М. Януш — сбра ўправы, У Рэвізыйную Камісію — сп. сп. Ф. Родзька, В. Русак, Я. Дубяга.

Удзельнікі сходу 3-х хвіліннай цішай ушанавалі памяць Дзяржаўнага Сакратара ЗША Джон Ф. Далеса, які гэтае даты адыйшоў у вечнасьць. На адрэс Прэзідэнта ЗША Айзенгаўэра быў высланы адумисловы спачувальны ліст, на які старшыня аддзелу дня 4. 6. 59 г. зь Белага Дому атрымаў адказ наступнага зместу:

THE WHITE HOUSE
Washington, June 4, 1959
The Assistant to the President.
Dear Mr. Hutyczzyk:

The President has asked me to thank you and the members of the New Jersey Branch of the Byelorussian-American Association, Inc. for your letter of condolence upon the death of John Foster Dulles. In the passing of this great man the President has lost a dear and close friend and the Nation a statesman truly dedicated to the cause of peace and freedom. Your expression of sympathy means much to the President and I know it will be most consoling to Mrs. Dulles and to the members of her family.

Sincerely yours,
Wilton B. Person

Mr. Sitarhej Hutyczzyk

Chairman
Byelorussian-American Association, Inc.
15 Guilden Street
New Brunswick
New Jersey

НАЙВЯЛІКШЫМ ТВАІМ ПРЫЯЦЕЛЯМ НА ЧУЖЫНЕ ЗЬЯЎЛЯЕЦЦА ГАЗЭТА «БАЦЬКАЎШЧЫНА». ДЫК Падтрымай яе, чым можаш!

БЕЛАРУСКА - АМЭРЫКАНСКАЕ АКАДЭМІЧКАЕ ТАВАРЫСТВА

Дзякуючы ініцыятыўнай групе Таварыства, адноўлена дзейнасьць арганізацыі й выбрана часовы ўрад. Дня 7-га чэрвеня сёлета ў Нью Брансвіку адбылася нарада сяброў управы, дзе былі абавараныя бягучыя справы аддзелу Таварыства і ўложаны пляны працы.

НОВАЯ ўПРАВА ЖАНОЦКАЙ СЭКЦЫІ ПРЫ АДЗЕЛЕ БАЗА

Дня 13-га чэрвеня г. г. у Нью Брансвіку адбыўся перавыбарчы сход Жаноцкай Сэкцыі пры адзеле БАЗА Нью Брансвік — С.-Рывэр. Уступаючай Управе сход удзяліў абсалюторыюм з падзякай. У новую ўправу Жан. Сэкцыі былі выбраны: сп-ні — С. Дубяга — старшыня, М. Ханяўка — скарбнік, Л. Гутырчык — сакратарка. Пажадана, каб Жаноцкая Сэкцыя ладзіла больш культурных імпрэзаў.

А. К.

ЗАКАНЧЭНЬНЕ НАВУЧАЛЬНАГА ГОДУ ў БЕЛАРУСКАЙ ШКОЛЕ ў НЬЮ БРАНСВІКУ. Н. ДЖ.

20-га чэрвеня 1959 г. у Нью Брансвіку адбылося заканчэньне школьнага году. У школе ў малодшай групе выкладаўся рэлігія й беларуская мова, а ў старэйшай — рэлігія, беларуская мова (граматыка й літаратура), гісторыя й географія Беларусі. Настаўнікамі ў школе былі сп. сп. Ф. Родзька, П. Манькоўскі і А. Кароль.

На заканчэньне, акрамя настаўнікаў і вучняў, сабраліся й бацькі. Сп. Ф. Родзька, як кіраўнік школы, у сваёй прамове адзначыў, што ў жыцці школы ёсьць

Царкоўнае свята БАПЦ

Традыцыйным звычаем Беларускай Царквы ў Нью Брансвіку запрасіла Яго Высокапраэсвышчства Архіяпскага Васіля, мітрафорнага пратаярэя а. Хведара Данілюка й шмат гасьцей 21-га чэрвеня, на Сёмуху, на сваю ўрачыстасьць.

Царкоўная Рада ўстанавіла наступны парадак урачыстасьцяў: а 10-й гадз. раніцы ўрачыстае Архіярэйскае Служба Божая ў саслужэньні саборнага духавенства ў царкве на рогу Баярд і Скайлер вуліцаў, а 1-ай гадз. высьвячэньне Беларускага могільніка, а 2-ай гадз. урачысты абед у залі Шака, Вайгэт эвэню, Саўт Рывэр.

Раніцою, перад 10-аю гадз., вялікая грамада мясцовых Беларусаў і гасьцей ужо чакала на Яго Высокапраэсвышчства Уладзьку Васіля. Нашыя малыя дзядзяткі Людміла Русак, Галіна Кажура й Іра Азарка паднясьлі яму букет прыгожых кветак. Пры ўваходзе ў Царкву яго спаткаў наш настаяцель, мітрафорны пратаярэя а. Сыцяпан Войтэнка з крыжам і таксама прыгожа прывітаў яго.

Служба Божая была вельмі ўрачыстая. Усе, згодна з уступнай пропаведзі Уладзькі, горача дзякавалі Госпаду Богу за Ягоную дапамогу нам у нашым царкоўным і грамадзкім жыцці. Вельмі прыгожа паяў Хор Нью Брансвіцкае Царквы пад кіраўніцтвам рэгентна сп. Ф. Родзькі, узмоцнены нью-ёркаўскімі харыстамі на чале з рэгентам сп. М. Тулейкам.

Уладзька Васіль прамאўляў два разы да вернікаў: перад пачаткам Службы Божай ён прывітаў усіх прысутных зь вялікім святам — Сёмухаю, і выказаў сваю радасьць, што мае нагоду асабіста пераканацца, як добра мясцовыя прыхажане служаць Госпаду Богу, а гэтым і свайму народу, ды што яны сабраліся тут у такой вялікай колькасьці. Пры канцы-ж Службы Божай сказаў натхнёную пропаведзь адносна самога свята — Сёмухі, Прасьвятос Тройцы. Усе прысутныя слухалі гэтыя ягоньныя словы зь вялікім захапленьнем і радасьцямі.

Пасля сьв. Літургіі была адслужаная Вячэрня, прысьвечаная Богу Духу Святому, у часе якой усе вернікі тры разы на каленях прасілі Ягонае Ласкі для сябе, для ўсяго нашага Народу, для ўсіх жывых і памершых, і таксама на каленях быў прасьпяваны наш царкоўны гімн «Магутны Божа».

Пасля гэтых Службаў Божых, Уладзька Васіль, мітрафорны пратаярэя айцы Сыцяпан і Хведар, і ўсе прысутныя паехалі на высьвячэньне Беларускага могільніка. Нашыя пажылыя прыхажане вельмі прыгожа ўпарадкавалі яго: ачысьцілі, зраўнялі, пасярэдзіне паставілі высокі прыгожы Крыж зь вялікім вянкам, кругом насадзілі многа харошых кветак, перад ім паставілі стол і наслалі дыван. Тут Уладзька Васіль з саборным духавенствам і адслужыў Чын Высьвя-

два найвялікшыя свята — пачатак і заканчэньне навуцальнага году. Падчас абодвух святаў бывае асаблівы псыхічны настрой, як у вучняў, бацькоў, так і ў настаўнікаў. Пры заканчэньні ён бывае найбольш напружаны, калі падсумоўваюцца вынікі цэлагаднае працы і выдаюцца адпаведныя ацэнкі. Акрамя таго, сп. Ф. Родзька ў сваёй прамове палажыў асаблівы націск на значэньне навучаньня роднае мовы, чаго, на вялікі жаль, вучні не заўсёды даацэньваюць. За выняткам адзінак, рэшта выконвае абавязкі вучня пасыўна і пад прымусам. Сп. Родзька заклікаў вучняў больш паважна адносіцца да навукі ў прышласці, а бацькоў — да песнага супрацоўніцтва із школай.

Пасля гэтага, вучні малодшае групы паасобна дэклімавалі вершы: «Роднае — любое» — Таня Манькоўская, «Працаўніца» — Ала Лосік, «Матцы» — Аня Харавец, «На работу» — Віця Лосік, «Беларуская сямейка» — Іра Азарка, «Брату» — Ала Лосік, «Вучыся нябожа» — Лёля Гутырчык.

Старэйшыя вучні прадэклімавалі паасобку (падзелены на часткі), урывак з паэмы Я. Коласа — «Сымон Музыка». У дэклімацыі бралі ўдзел: Аня Стома, Аня Кажура, Іра Войтэнка, Юра Стагановіч, Вова Манькоўскі і Эдзя Даніловіч.

Старшыня мясцовага аддзелу БАЗА сп. С. Гутырчык дзякаваў настаўнікам за іх працу ды адначасна ўручыў кожнаму на падарунок ад Школьнага Фонду. Наканец, сп. Ф. Родзька раздаў вучням пасвечаньні ды пажадаў прыемнага адпачынку, здароўя й лепшых посьпехаў у навуцы ў прышлым школьным годзе. Школьная ўрачыстасьць скончылася адсвятваньнем Беларускага нацыянальнага гімну.

Прысутны

23-га травеня пры Галоўным Праўленьні Беларускага Грамадзка-Культурнага Таварыства была створана адумисловая Асьветная Камісія, мэтай якое — актуальныя справы беларускага школьніцтва ў Беласточчыне. Як ужо нашым чытачом няраз паведамлялася, у Беласточчыне йснуе цэлая сетка народных пачатковых ды пару сярэдніх беларускіх школаў, а сувязі з гэтым далейшае пашыраньне й маральная апека над беларускім школьніцтвам — адно з заданьняў БГКТ.

*

Пры Галоўным Праўленьні БГКТ нядаўна быў створаны цэнтральны лектарат, у які ўвайшлі лепшыя лектарскія сілы з асяродзьдзя Беларускага актыву ў паветах. Лектарат падбірае цяпер матар'ялы й апрацоўвае плян рэфэратаў і гутарак на наступны асеньні-зімовы сэзон.

*

Як паведамляе «Ніва», нядаўна зьявіўся з друку ў польскай мове «Статыстычныя гадавікі Беластоцкага ваяводства, 1959 г.», дзе, аднак, абсалютна нічога не гаворыцца аб існаваньні Беларусаў у Беласточчыне.

У тым-жа самым нумары «Нівы» знаходзім зацемку аб выдадзенай у 1958 годзе ў Варшаве кнізе: Marian Jurkowski — „Problem kształtowania się kultury białoruskiej“. Кніга складаецца зь дзвёх частак: беларуская культура да рэвалюцыі й культура Савецкай Беларусі. Тыраж гэтага выданьня (на гэктаграфе) вельмі малы, хутчэй, як піша «Ніва» — «на ўнутраныя патрэбы» (Пажадана, аднак, каб Беларускае Кальпартажная Агенцыя ў Лёндане змагла прыдбаць хаця пару экзэмпляраў гэтага выданьня для патрэбаў нашых навукоўцаў на эміграцыі — Рэд.).

*

Колькасьць гурткоў БГКТ у Беласточчыне хоць паволі, аднак сыстэматычна

УВАГА!

Ужо друкуецца й хутка будзе ў праддажы аповесьць Беларускага савецкага пісьменьніка Аляксея Кулакоўскага — «Дабрасельцы», зь вялікім увадным артыкулам др. Ст. Станкевіча.

Усіх нашых суродзічаў, якіх жыва цікавіць трагічна лёс нашага панаволеннага калгаснага сялянства, што й зьяўляецца зместам аповесьці, просім загадзя рабіць заказы на гэтую кнігу ў нашых прадстаўнікоў.

Аповесьць «Дабрасельцы» мае быць памеру 112 бачынак; цана ў ЗША й Канадзе — 1,50 дал., у іншых краінах — 1,00 дал.

Прысутны

Выдавецтва «Бацькаўшчына»

„BELORUSSIAN REVIEW“, No 7, 1959

Выйшаў з друку чарговы 7-ы нумар «Беларускага Зборніка» Інстытуту Вывучэньня СССР на ангельскай мове. Гэты Зборнік прысьвечаны 40-годзьдзю БССР: у ім даюцца нарысы й разгляды беларускай падсавецкай рэчаіснасьці ў галоўных галінах жыцця на працягу 40 год ад часу стварэньня г. зв. Беларускае СССР.

У зборнік увайшлі наступныя артыкулы: П. Урбан — Беларускае Савецкае Сацыялістычнае Рэспубліка (кароткі гістарычны нарыс), Я. Запруднік — Да гісторыі камуністычнае партыі Беларусі, Г. Няміга — Асьвета, культура й навука БССР за 40 год, Ант. Адамовіч — 40 год беларускае літаратуры ў БССР (храні-

кальны агляд), Ст. Станкевіч — Рэвізіяністычныя плыні ў беларускай савецкай літаратуры напярэдадні 40-годзьдзя БССР, Г. Велюнскі — Прамысловасьць БССР на працягу 40 год, С. Кабыш — Сорок год сельскае гаспадаркі Беларускае ССР, Г. Няміга — Акадэмія Навук БССР.

У канцы зборніка зьмешчана хроніка галоўных падзеяў у падсавецкай Беларусі.

Як даведваемся, у выданьні Інстытуту на днях мае выйсць чарговы 10-ы нумар «Беларускага Зборніка» ў беларускай мове, а таксама манаграфія на нямецкай мове Ул. Сядуры «Сорок год беларускае культуры пад Саветамі».

БЕЛАРУСКАЯ КАЛЬПАРТАЖНАЯ АГЕНЦЫЯ МАЕ ў ПРОДАЖЫ

НАСТУПНЫЯ КНІГІ:

1. Багдановіч М.	— Творы (Вершы, апаэды, нарысы)	апр. 590 бач. дал. 1.70
2. Галавач Платон	— Збор твораў у трох томах	1220 " " " 3.70
3. Купала Янка	— Паэмы, драмат. творы	326 " " " 0.90
4. Колас Якуб	— На ростанях	698 " " " 1.90
5. Колас Якуб	— Новая Зямля (вялікі фармат)	320 " " " 1.75
6. Колас Якуб	— Публіцыстычныя і крытычныя арт.	586 " " " 1.40
7. Броўка Пятрусь	— Калі зьяўляюцца рэкі (раман)	446 " " " 1.40
8. Народнае й прыкладнае мастацтва савецкай Беларусі (Вялікі фармат, апр. цісненая у палатне, у колерах)		280 " " " 4.90
9. Майхровіч С.	— Багдановіч Макс. (жыцьцё й творч.)	202 " " " 0.95
10. Алексютовіч М.	— Скарына, яго дзейнасьць.	146 " " " 0.50
11. Рапановіч Аўген	— Беларускія прыказкі, прымаўкі	378 " " " 0.70
12. Казлоў В. І.	— Людзі асобага складу (аб партыі.)	324 " " " 1.05
13. Пераклад з латыс.	— Латыскія апаэды	222 " " " 0.75
14. Ан. БССР.	— Янка Купала ў беларускім мастац.	200 " " " 0.70
15. Сонцаў П.	— Вывучэньне творчасьці Я. Купалы	190 " " " 0.55
16. Вольскі В.	— Нарысы па гісторыі беларускай літаратуры эпохі фэадальзму	166 " " " 0.45

Цэны кніг із коштам перасылкі

B. K. A., 97, Moore Park Road, London, S. W. 6

У нашых суродзічаў пад Польшчай

збольшаецца. Бываюць выпадкі, як, прыкладам, у вёсцы Коматаўцы, што гурток пачынае сваё існаваньне даслоўна зь некалькіх сяброў на чале з нацыянальна-сьведымым актывным юнаком. І першай тады мэтай гуртка — павялічыць колькасьць сяброў, а тады ўжо — практычная праца, якая перш за ўсё прабіваецца ў галіне культурна-грамадзкай.

*

6-га чэрвеня Беларускі народны калектыў песні й танцу пры Галоўным праўленьні БГКТ у Беластоку адумисловым канцэртам адзначыў 3-ю гадавіну свайго існаваньня. Хаця тры гады — гэта й не такі доўгі час, усё-ж гэты самадзейны калектыў мае за сабой шмат дасягненьняў. Апрача канцэртаў даваных у розных мясцовасьцях Беласточчыны й самым Беластоку, калектыў выступаў у Варшаве й іншых гарадох Польшчы, а таксама ў БССР (Горадня). Усе ўдзельнікі калектыву зьяўляюцца звычайнымі работнікамі й падрыхтоўкай да мастацкіх выступаў займаюцца толькі пасля працы на прадпрыемствах.

*

Беларускае літаратурнае аб'яднаньне пры рэдакцыі «Ніва» ладзіць на восень выстаўку жывапісу й графікі беларускіх мастакоў Беласточчыны. Канчатковы тэрмін выстаўкі яшчэ ня вызначаны, а «Ніва» з свайго боку прапануе тэрмін 15 верасьня да 15 кастрычніка.

Беларускае літаратурнае аб'яднаньне мае таксама сваю групу ў Варшаве, якая была зарганізавана яшчэ летась і да якое належаць некалькі беларускіх паэтаў, як Пятро Ластаўка, Зьмітро Шатыловіч, Яша Бурш, Уладзімер Ільянчук, Андрэй Беразавец. Гэтая група даволі часта ладзіць аўтарскія вечары, на якіх паасобныя аўтары чытаюць перад аўдыторыяй свае творы.

(Паводля матар'ялаў «Нівы»)

УВАГА, НАШЫЯ ПАДПІШЧЫКІ ў АМЭРЫКІ!

Гэтым даводзіцца да ведама нашых пажаваных падпішчыкаў, якія атрымваюць «Бацькаўшчыну» пасярэдня ці беспасярэдня з Адміністрацыі, што належнасьць за газету трэба ўзгугулёваць з нашым прадстаўніком на Амэрыку сп. Браніславам Даніловічам.

B. Danilovich
303 Howard St.
New Brunswick, N. J.

Адміністрацыя «Бацькаўшчыны»

НАШЫЯ ПРАДСТАЎНІЦТВЫ!

АНГЕЛЬШЧЫНА:

Mr. Aleksander Laszuk, 97 Moore Park Rd., London, S. W. 6.

АРГЕНТЫНА:

Asociacion Bielorusa en la Argentina, Calle Coronel Sayos 2877, Valentin Alsina, p-cia Buenos Aires.

АўСТРАЛІЯ:

Mr. A. Vasilenia, 39 Edwin St., Croydon, N. S. W.
Mr. A. Maroz, 109 Morrison Rd., Midland Junction, W. A.
Mr. M. Nikan, 14 Steel St., Spotswood—Melbourne, Vic.
Mr. W. Akavity, 80 Tapley Hill Rd., Royal Park, S. A.

БРАЗЫЛІЯ:

Mr. C. Cimafejczyk, Prasa 76, Tiridentes, Curitiba — Parana.

ЗАДНІНОЧНЫЯ ШТАТЫ:

Mrs. L. Bielenis, 2042 W. St. Paul Ave., Chicago 47, Ill.
Mr. B. Danilovich, 303 Howard St., New Brunswick, N. J.
Mr. Ul. Dumiec, 814 Brayton Ave., Cleveland 13, Ohio.

КАНАДА:

Mr. K. Akula, 37 Riverdale Ave., Toronto, Ont.

ФРАНЦЫЯ:

Union des Travailleurs Biélorussiens en France, 26, rue de Montholon, Paris 9.
Mr. W. Kasztelan, 33 rue Kleber, Mouviaux (Nord).

БАЦЬКАЎШЧЫНА

Беларускі тыднёвік палітыкі, культуры й грамадзкага жыцьця.

Выдавец: Уладзімер Борнік

РЭДАКЦЫЯ КАЛІГІЯ

Артыкулы, падпісаньня прывішчае або ініцыяламі аўтара, не заўсёды выражаюць пагляды Рэдакцыі. Незамоўленыя рукапісы назад не вярочваюцца. Рэдакцыя адказвае на лісты толькі пасля далучэньня паштовае маркі або міжнароднага паштовага купону.